

Nr 175.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 3 mom. och 30 § 3 mom. förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin; given Stockholms slott den 3 mars 1939.

Kungl Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 3 mom. och 30 § 3 mom. förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

F ö r s l a g

till

**förordning om ändrad lydelse av 18 § 3 mom. och 30 § 3 mom.
förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning
och beskattning av brännvin.**

Härigenom förordnas, att 18 § 3 mom. och 30 § 3 mom. förordningen den 11 juni 1926 angående tillverkning och beskattning av brännvin skola erhålla följande ändrade lydelse:

18 §.

3. All för kontrollen behövlig handräckning ävensom för densamma erforderliga målkärl och andra redskap har tillverkare att tillhandahålla.

30 §.

3. Den som olovligen tillverkat brännvin skall ock dömas skyldig att gälda tillverkningskatt för den myckenhet brännvin som, efter vad utrönas kan, blivit tillverkad, dock för minst femtio liter av normalstyrka.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1939.

---

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 3 mars 1939.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anför chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, följande:

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 januari 1939 har *kontrollstyrelsen* föreslagit vissa ändringar i förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin. Förslaget avser *dels* ändrade bestämmelser rörande beräkningen av tillverkningskatt vid olovlig brännvinstillverkning, *dels* viss skärpning av förordningens ansvarsbestämmelser, *dels* ock en jämkning av 18 § 3 mom. för vinnande av överensstämmelse med motsvarande stadgande i lagen om mått och vikt.

Vad först angår uttagande av *tillverkningskatt vid olovlig brännvinstillverkning* skall enligt 30 § 3 mom. ifrågavarande förordning sådan skatt gäldas med 65 öre för varje liter olovligen tillverkat brännvin av normalstyrka. Vid skattebeloppets beräkning skola emellertid särskilda, i 3 mom. under a), b), c) och d) angivna regler iakttagas. Enligt dessa regler särskiljas tre olika fall:

a) Har tillverkningen skett med enkel, omedelbarligen med eld driven redskap, skall skatten beräknas efter redskapens avverkningsförmåga, vilken skall antagas under dygn uppgå till 4 gånger pannans rymd. Kan redskapens storlek icke utrönas, bestämmes skatten efter 500 liters tillverkning för dygn.

b) Är tillverkningen utövad med mera sammansatt eller medelst ånga driven redskap, skall skatten beräknas för den myckenhet som efter vad utrönas kan blivit tillverkad, dock för minst 800 liter för dygn.

c) Har tillverkningen skett på annat sätt än under a) och b) avses, skall skatten beräknas för den myckenhet som efter vad utrönas kan blivit tillverkad, dock för minst 50 liters tillverkning för dygn.

Enligt vad under d) stadgas gäller vidare, att skatten i alla tre fallen skall utgå för minst 30 dygn; har tillverkningen blivit utövad över 30 men ej 60

dygn, utgöres skatt för 60 dygn; har den utövats över 60 men ej 90 dygn för 90 dygn o. s. v.

Dessa bestämmelser innebära, att skattens belopp utgör

i fallet a) 78 kronor för varje liter av pannans rymd och, om redskapens storlek ej kan utrönas, minst 9,750 kronor;

i fallet b) minst 15,600 kronor; samt

i fallet c) minst 975 kronor.

Beträffande dessa bestämmelser har kontrollstyrelsen anfört följande:

I princip härleda sig bestämmelserna från 1855 års brännvinstillverkningsförordning, som innefattade analoga bestämmelser om gäldande av tillverknings-skatt vid olovlig brännvinstillverkning med avseende å såväl fallen a) och b) som den tid, för vilken skatten skulle beräknas utgå. Bötesstraffet anknöt sig i nämnda förordning direkt till det utdömda skattebeloppet, i det att böterna utgingo med belopp, som motsvarade en eller flera gånger den beräknade skatten. De kännbara påföljder, som sålunda stadgades för olovlig brännvinstillverkning, ansågos nödvändiga såsom ett verksamt medel mot den sedan gammalt bedrivna husbehovsbränningen, mot vilken 1855 års förordning genom en sträng reglering av tillverkningen och en skärpt beskattning väsentligen var riktad. Den delvis schematiska utformning, som bestämmelserna — särskilt föreskrifterna om minimibeloppen — erhållit, äro väl delvis föranledda också av strävan att ej göra beloppen beroende av utredningen i ansvarsmålen angående redskapens storlek och tillverkningens omfattning i övrigt, varigenom domstolarnas bestämmande av skattebeloppet även underlättades. Bestämmelserna åsyftade från början allenast sådan tillverkning, som bestod i alkoholens avskiljande från mäskan medelst destillation. Det var först efter tillkomsten av 1917 års rusdrycksförsäljningsförordning med dess restriktiva försäljningsbestämmelser samt av den genom omsättningsskatten å spritdrycker väsentligt höjda beskattningen, varigenom åtkomsten av spritdrycker försvårades och den illojala rusdryckshandlingen började gripa omkring sig, som — fransett tillverkning av maltdrycker och vin — även annan framställning av alkohol än i samband med destillation inbegreps i straffbestämmelserna för olovlig brännvinstillverkning. I anledning av Kungl. Maj:ts av 1920 års riksdag godkända proposition nr 411 vidtogos sålunda vissa ändringar i straffbestämmelserna i brännvinstillverkningsförordningen, åsyftande dels skärpning av straffen och dels kriminalisering av mäskberedning för olovlig brännvinstillverkning. I samband därmed ansågs erforderligt att meddela föreskrift om beräkningen av tillverknings-skatten även för det fall, att alkohol utvunnes på annat sätt än genom destillering, t. ex. genom tillsättande av kemikalier. För detta ändamål tillkom nuvarande bestämmelsen om skatteberäkning för det fall, som avses under c) i 30 § 3 mom. I 1926 års brännvinstillverkningsförordning utvidgades genom den i 1 § lämnade definitionen å brännvinstillverkning detta begrepp att avse varje till tillverkning av vin eller maltdryck icke hänförligt förfarande, varigenom etylalkohol i en koncentration av mera än $2\frac{1}{4}$ volymprocent framställts eller utvunnits. Härigenom blev varje olovlig framställning av mäsk straffbar, så snart alkoholhalten överstigit $2\frac{1}{4}$ volymprocent. I konsekvens härmed inträdde vid straff för sådant olovligt förfarande även skyldighet att gälda tillverknings-skatt till belopp, som skall beräknas enligt nyssnämnda punkten c).

Genom den sålunda vidtagna kriminaliseringen av mäskberedningen har en icke oväsentlig ökning inträtt i antalet åtal för olovlig brännvinstillverk-

ning. Största antalet nytillkomna förseelser av detta slag avse iordningställande av s. k. sockerjäsning, som kommer till användning såsom berusningsmedel utan avdestillering av alkoholen. Till olovlig brännvinstillverkning hänföres vidare fortsatt jäsning av svagdricka, som försatts med socker i större myckenhet (s. k. bultölstillverkning), samt beredning av alkoholhaltig dryck i sådana fall, då vintillverkning visserligen förmenats äga rum men den framställda alkoholen väsentligen är att hänföra till förjäsning av en i förhållande till den använda myckenheten fruktsaft alltför riklig tillsats av socker. I alla dylika fall, där straff ådömts, hava vederbörande även ålagts att erlagga tillverkningskatt enligt 30 § 3 mom. Man kan härvidlag ej undgå att uppmärksamma, att dessa nya typer av olaga brännvinstillverkning äro väsentligt olikartade i jämförelse med dem, som avsågos, då bestämmelserna om skyldighet att gälda skatt för olovligen tillverkat brännvin ursprungligen tillkommo. Som ovan antytts, tillkommo sistnämnda bestämmelser väsentligen i syfte att tjäna såsom ett verksamt korrektiv mot en utbredd brännvinshantering, vilken innebar en regelrätt utvinning av alkohol genom destillation i, såsom fallet var med äldre tiders husbehovsbränning, ofta nog avsevärd omfattning. En tillämpning av mera rigorösa regler för tillverkningskattens beräkning synes i dylikt fall hava varit motiverad. Sådan olovlig brännvinstillverkning, som består i mäskeerledning, måste anses vara av en annan natur än den ursprungligen avsedda egentliga brännvinstillverkningen. För mäskeerledningen krävas betydligt enklare anordningar, och den kan i allmänhet ej sägas vara inriktad på en systematisk alkoholproduktion på samma sätt som vid verklig brännvinstillverkning, som förutsätter tillgång till destillationsapparatur; ofta nog synes den äga tillfällighetens karaktär. Alkoholhalten torde sällan överstiga 15 volymprocent vid mäskeerledning. Särskilt vid nu berörda form av olovlig brännvinstillverkning leda nyssnämnda regler i fråga om skatteberäkningen till resultat, som måste anses allt för stränga. Kontrollstyrelsen har sig också bekant, att de dömande myndigheterna i många fall reagerat mot den hårda påföljden i avseende å tillverkningskatten. Det må även erinras om att lagrådet i sitt utlåtande över förslaget till 1926 års brännvinstillverkningsförrättning (prop. 217/1926 sid. 111) gav uttryck åt tvekan rörande de gällande skattebestämmelsernas tillämpning å olovlig mäskeerledning. Tydligt vore, anförde lagrådet, att å brännvinstillverkning genom allenast mäskeerledning bestämmelsen i 30 § 3 mom. under c) skulle bliva tillämplig, ehuru väl densamma naturligtvis icke vore avfattad med tanke på en dylik tillämpning. Det kunde väl för övrigt knappast förnekas, att de stränga reglerna rörande tillverkningskattens beräkning, vilka redan under dåvarande förhållanden, då fråga vore om brännvinstillverkning i egentlig mening, understundom syntes drabba med oskäligen hårdhet, i än mindre mån kunna anses lämpligen avpassade för tillämpning å sådan mäskeerledning, som hädanefter skulle betraktas såsom olovlig tillverkning av brännvin. — Vad lagrådet sålunda anförde, föranledde dock ej Kungl. Maj:t att vidtaga ändring av den föreslagna bestämmelsen.

Vad ovan framhållits angående skattepåföljdens oproportionerliga stränghet i förhållande till straffet vid olovlig mäskeerledning kan sägas numera ofta nog även gälla sådan brännvinstillverkning, vid vilken destillering ägt rum. Såsom ovan antytts, få de i mom. 3 under a) och b) givna bestämmelserna, med tillämpning tillika av stadgandet under d), anses ha främst åsyftat egentlig brännvinstillverkning i sådan skala, som — med den övervakande verksamhet, som numera utövas av myndigheterna, och den inställning allmänheten har till den olaga sprithanteringen — icke längre torde

vara möjlig att bedriva utan betydande risk för upptäckt. Förhållandena hava enligt kontrollstyrelsens mening ändrats därhän, att skälen för den hårda skattepåföljden icke längre kunna åberopas med samma styrka som vid bestämmelsens tillkomst. Vidare må framhållas, att straffet för olaga brännvinstillverkning, som ursprungligen allenast utgjorde böter, väsentligen skärpts, så att numera vid tillverkning i större omfattning eller i syfte att försälja framställt brännvin eller vid upprepad förseelse av hithörande slag även fängelse i högst ett år samt, då synnerligen försvårande omständigheter föreligga, straffarbete i högst ett år kan ådömas.

Vid nu anförda förhållanden synas skäl tala för att en revision av bestämmelserna om skyldighet att gälda tillverkningskatt vid olaga brännvinstillverkning bör enhetligt omfatta alla slag av dylik tillverkning. Erfarenheten har givit vid handen, att dessa bestämmelser i realiteten även visa sig i hög grad verkningslösa, enär de för olovlig brännvinstillverkning dömda personerna merendels befinna sig i så dåliga ekonomiska omständigheter, att de sakna förmåga att gälda de betydande belopp, varom här är fråga. Detta förhållande belyses närmare av följande från riksräkenskapsverket inhämtade uppgifter rörande debiterade och influtna belopp, avseende ådömd brännvinstillverkningskatt budgetåren 1935/36—1937/38:

	Debiterade		Influtna
1935/36	kronor	808,561: 86	kronor 12,404: 57
1936/37	»	639,229: 29	» 3,557: 64
1937/38	»	594,162: 63	» 12,630: 90.

Sammanlagt under nämnda tre budgetår uppgå de utdömda skattebeloppen till icke mindre än 2,041,953 kronor, varav dock allenast 28,593 kronor, motsvarande omkring 1.5 procent, kunnat indrivas.

Under senare år har i ett stort antal fall inträffat, att personer, som dömts för olaga brännvinstillverkning, gjort framställning om nåd beträffande aningen enbart brännvinstillverkningskatten eller ock skatten jämte ådömt straff. Enligt en inom justitiedepartementet verkställd undersökning hade sålunda under åren 1936 och 1937 samt januari—september 1938 behandlats 57 dylika nådeansökningar, avseende 63 dömda personer. I regel hade ansökningarna helt eller delvis bifallits såvitt gällt tillverkningskatten. Fullständig befrielse hade beviljats 15 personer, medan 38 fått skatten avsevärt nedsatt, i allmänhet till belopp mellan 100 kronor och 25 kronor. Endast 9 ansökningar hade avslagits. En person hade erhållit nåd i den formen, att han utan hinder av den intill den 1 januari 1939 gällande bestämmelsen i 46 § 3 mom. i förordningen berättigats att betala böterna, oaktat att han ej förmått erlægga skatten. I samtliga fall utom ett hade Kungl. Maj:ts beslut överensstämt med Högsta domstolens yttrande. Till jämförelse må nämnas att hela antalet för olovlig brännvinstillverkning i första instans dömda personer utgjorde 735 år 1935 och 753 år 1936.

De talrika fall, i vilka Kungl. Maj:t sålunda bifallit nådeansökningar om befrielse från erläggande av ådömd tillverkningskatt, torde giva uttryck för att även Kungl. Maj:t funnit, att bestämmelserna om tillverkningskattens beräkning i hithörande fall verka med oskälig hårdhet samt att ett eftergivande å skattekravet ansetts kunna ske i jämförelsevis stor omfattning, utan att det allmännas intressen därigenom äventyrades. Det torde i detta sammanhang böra erinras om att statsmakterna nyligen även vidtagit en åtgärd, varigenom den med de stränga bestämmelserna om skatteberäkningen avsedda verkan i realiteten kommer att ytterligare försvagas. Före upphävandet av ovanberörda 46 § 3 mom. i förordningen gällde nämligen enligt

stadgandet i detta författningsrum, att böter för olovlig brännvinstillverkning icke finge gäldas, där tillgång saknades till samtidigt ådömd skatt eller någon del därav. Den sakfällde skulle i sådant fall i stället undergå förvandlingsstraff för böterna. Sedan bestämmelsen i samband med den år 1937 genomförda lagstiftningen om verkställighet av bötesstraff (S. F. S. 1937: 279) med utgången av år 1938 bortfallit, kan betalning av skatten hädanefter alltså ej framtingas annorledes än genom utmätning eller konkursförfarande, vilka åtgärder enligt vad ovan anförts dock ytterst sällan torde leda till resultat.

Av det ovan anförda har framgått, att den höga skatteplikten vid olaga brännvinstillverkning icke med de former, i vilka den olovliga hanteringen numera förekommer, visat sig fylla syftet att utgöra ett starkt avhållande moment mot brottslighet av detta slag men att däremot de nuvarande bestämmelserna i ämnet oftast leda till resultat, som måste anses alltför stränga såväl i förhållande till brottets beskaffenhet som med hänsyn till den brottsliges betalningsförmåga. Enligt kontrollstyrelsens mening bör det egentliga korrektivet mot förseelser, varom här är fråga, vara knutet vid själva straffet. Påföljden med avseende å skyldighet för den sakfällde att gälda tillverknings-skatt torde allenast böra uppfylla det syftet att på ett i möjligaste mån betryggande sätt tillgodose statens fiskaliska intresse. Denna uppfattning synes även ha kommit till uttryck i vissa på senare tid utfärdade författningar angående statliga tillverknings- och andra avgifter — jfr exempelvis 8 § 2 mom. förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit, 13 och 14 §§ förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror, 16 och 17 §§ förordningen den 14 juni 1933 (nr 329) om skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl och 12 § förordningen den 3 maj 1935 (nr 142) angående skatt å vissa för drivande av automobil använda brännolja — i vilka motsvarande bestämmelse givits den innebörden, att den sakfällde skall förpliktas utgiva den skatt, som undandragits statsverket. Styrelsen får vidare erinra om att särskilda bestämmelser om gäldande av brännvinstillverknings-skatt även finnas meddelade i 1918 års förordningar angående handel med skattefri sprit (nr 508) och angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m. (nr 564). I 25 § 2 mom. förstnämnda förordning stadgas sålunda, att den som fälles till ansvar för att i vissa angivna hänseenden — det vanligaste fallet avser denatureringsmedlets avskiljande eller denatureringens försvagande — hava förfarit olovligt med skattefri sprit, skall utöver straffet dömas skyldig att för spriten utgiva tillverknings-skatt enligt gällande bestämmelser om beskattning av hrännvin. En motsvarande bestämmelse har i förordningen angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m. intagits i 12 § 2 mom. Enligt kontrollstyrelsens mening borde skäl i lika hög grad hava förelegat att giva sistberörda skattebestämmelser samma stränga innebörd, som följer av 30 § 3 mom. brännvinstillverkningsförordningen, eftersom berörda otillåtna förehavanden med skattefri sprit eller alkoholhaltigt preparat, vilka även de merendels åsyfta att bereda tillgång till berusningsmedel, icke synas böra bedömas mildare än vad fallet i detta hänseende är med mäsckberedning. På grund av ordalydelsen i förenämnda 25 § 2 mom. och 12 § 2 mom. har emellertid skattepåföljden i där avsedda fall kommit att avse allenast den myckenhet sprit, varmed i verkligheten manipulationer skett, alltså utan tillämpning av de hårda regler om viss minimikvantitet, som gälla i fråga om olovlig brännvinstillverkning. Denna tolkning har Högsta domstolen i ett den 30 maj 1934 meddelat utslag godkänt (jfr N. J. A. 1934 sid. 213).

I överensstämmelse med vad sålunda i vissa andra förordningar gäller i fråga om erläggande av tillverkningsavgifter o. dyl. vid överträdelse av skat-tebestämmelserna, anser kontrollstyrelsen, att det även för brännvinstillverk-ningsförordningens vidkommande skulle vara tillfyllest, om skyldigheten att vid olovlig brännvinstillverkning betala tillverknings-skatt reglerades genom en bestämmelse av allenast det innehållet, att den, som begått dylik förse-else, även skall gälda den tillverknings-skatt, som undandragits statsverket. I betraktande av svårigheterna för domstolarna att särskilt vid olovlig mäs-kberedning genom åvägabragt utredning bestämma den myckenhet brännvin, för vilken skatt av den sakfällde skall gäldas, får dock kontrollstyrelsen för-orda att en dylik bestämmelse bör kompletteras med föreskrift om att skatt skall utgå för minst 100 liter av normalstyrka, d. v. s. med minst 65 kronor.

Yttrande i ärendet har, efter remiss, avgivits av *Svea hovrätt*, som förklarar sig finna de av kontrollstyrelsen åberopade skälen för mildring av nu gäl-lande stränga bestämmelser rörande utdömande av tillverknings-skatt syn-nerligen beaktansvärda. Hovrätten uttalar vidare:

Erfarenheten giver vid handen, att utdömande av tillverknings-skatt i en-lighet med nu gällande regler i de allra flesta fall, allt efter den dömdes sämre eller bättre ekonomi, antingen blir utan betydelse eller ock drabbar oskäligt hårt i förhållande till den begångna förseelsen. Då det sålunda gäl-ler att utforma en ny bestämmelse om tillverknings-skattens beräkande i dessa fall, är det uppenbarligen av stor betydelse, att sådana regler uppstäl-las, som icke medföra vare sig för mycken omgång vid tillämpningen eller ökade krav på utredningens fullständighet. I sådant hänseende synes det lämpligt att, såsom föreslagits, upptaga bestämmelse, att skatten beräknas efter den kvantitet, som efter vad utronas kan, blivit tillverkad, dock ej un-der viss minimikvantitet. Det kan emellertid ifrågasättas, om icke den till 100 liter föreslagna minimikvantiteten, motsvarande en tillverknings-skatt av 65 kronor, ej sällan skulle leda till väl stränga resultat. Särskilt kan detta bliva händelsen dels i de av kontrollstyrelsen i motiveringen till ändrings-förslaget framhållna fall, som stå den tillåtna vinberedningen nära, dels ock eljest, då det är uppenbart att tillverkningen avsett allenast en ringa mycken-het. Att döma av den kännedom hovrätten äger av dylika mål torde statens fiskaliska intresse bliva tillräckligt tillgodosett även om minimikvantiteten sänkes till 50 liter, motsvarande en skatt av 32 kronor 50 öre. Om en sådan bestämmelse emellertid skulle anses alltför lindrig i de grövre fallen, vore det måhända tänkbart att för dessa stadga en högre minimikvantitet, t. ex. 100 liter. Härvid kunde man lämpligen anknyta till förordningens straffbestäm-melser på det sätt, att den högre minimikvantiteten bleve tillämplig, då nå-gon av de i 30 § 1 mom. andra stycket omnämnda kvalifikationsgrunderna vore för handen.

Såsom förut nämnts, innefattar kontrollstyrelsens framställning vidare för-slag till viss *skärpning av brännvinstillverkningsförordningens ansvarsbe-stämmelser*.

Enligt 30 § 1 mom. utgör normalstraffet för olovlig brännvinstillverkning böter från och med 300 till och med 3,000 kronor. Har tillverkningen be-drivits i större omfattning eller i syfte att försälja det tillverkade eller före-ligger iteration av dylik förbrytelse — med vilken i sådant sammanhang jäm-ställas förbrytelser mot vissa andra i författningsrummet angivna bestäm-

meler — utgör straffet fängelse i högst ett år eller böter från och med 500 till och med 5,000 kronor. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, kan straffarbete i högst ett år ådömas. Har tillverkningen icke bedrivits i större omfattning eller i syfte att försälja det tillverkade, kan, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, straffet nedsättas till 100 eller vid upprepad förbrytelse 300 kronors böter.

I kontrollstyrelsens skrivelse framhålles, att om påföljden i fråga om skyldighet att erlägga tillverkningskatt vid olovlig brännvinstillverkning i enlighet med styrelsens förslag bleve mildrad, ett från dylik brottslighet i viss grad avhållande moment bortfölle. Fråga uppstode då, huruvida en sådan åtgärd nu borde föranleda viss motsvarande skärpning av straffbestämmelserna. Rörande detta spörsmål har styrelsen vidare anfört:

En särskild anledning till övervägande av en straffskärpning för förbrytelse av här ifrågavarande slag har kontrollstyrelsen även ansett ligga i tillkomsten av dagsbotsystemet, vilket enligt den särskilda böteslagen skall tillämpas i fall, varom här är fråga. En följd av denna tillämpning har blivit, att väsentligt lägre bötesbelopp numera i regel utdömas än vad som eljest skulle följa av de i 30 § 1 mom. angivna beloppen för böterna. På grund av böteslagens bestämmelser utgör minsta antalet dagsböter vid normalstraffet för olovlig brännvinstillverkning 30 och, då synnerligen mildrande omständigheter föreligga, 10. I betraktande av den svaga ekonomiska ställning, vari de för dylik förbrytelse sakfällda merendels befinna sig, plåga domstolarna bestämma dagsbotens belopp i hithörande fall till mycket låga belopp, ofta nog till allenast 1 krona. I förenämnda, av Kungl. Maj:t prövade nådeärenden, avseende 63 personer, hade dagsbotens belopp beträffande 52 personer fastställts till högst 2 kronor. Bötessumman hade för 43 personer understigit 100 kronor samt för 25 personer utgjort högst 50 kronor. Straffet har sålunda i många fall kommit att te sig anmärkningsvärt lågt i förhållande till vad i brännvinstillverkningsförordningen ursprungligen varit avsett. Enligt kontrollstyrelsens mening synas därför straffbestämmelserna i brännvinstillverkningsförordningen böra göras till föremål för en översyn, i vilken även torde inbegripas motsvarande bestämmelser i alkohollagstiftningen i övrigt. I sådant hänseende får kontrollstyrelsen erinra om det uttalande rörande behovet av en överarbetning av straffbestämmelserna i samtliga rusdrycksförfattningar, som gjorts i en inom finansdepartementet upprättad, den 10 december 1937 dagtecknad promemoria (sid. 25), över vilken kontrollstyrelsen den 8 januari 1938 avgivit yttrande till statsrådet och chefen för departementet.

Kontrollstyrelsen, som icke ansett att vad sålunda uttalats angående behovet av överarbetning av straffbestämmelserna bör föranleda ett undanskjutande av det nu framlagda förslaget om ändring av bestämmelserna om påföljden i fråga om tillverkningskatten, har emellertid velat ifrågasätta, huruvida icke såsom en provisorisk åtgärd bestämmelsen om lägre straff vid synnerligen mildrande omständigheter nu kunde uteslutas ur 30 § 1 mom., detta med hänsyn till de möjligheter till bestämmande av lindrigare straff, som domstolarna numera äga genom tillämpningen av den särskilda böteslagen. Kontrollstyrelsen har härvid icke förbisett, att den nu föreslagna ändringen i nämnda straffbestämmelser kan vara ägnad att ytterligare öka den bristande överensstämmelsen mellan straffbestämmelserna i de olika alkoholförfattningarna. Styrelsen får sålunda erinra om att även straffbestämmelserna mot olovlig rusdrycksförsäljning och spritsmugg-

ling upptaga lindrigare straff vid synnerligen mildrande omständigheter. Dessamma är även förhållandet med avseende å den i 31 § 1 och 2 mom. brännvinstillverkningsförordningen meddelade straffbestämmelsen. (Jfr bilaga 2 till nyssnämnda promemoria.) Då olovlig tillverkning måste anses utgöra en förseelse av annan och merendels allvarligare karaktär än övriga här åsyftade förseelser, synas emellertid några avgörande betänkligheter icke böra ur nu förevarande synpunkt möta mot uteslutande av nyssberörda bestämmelse.

Med avseende å nu berörda ändringsförslag har *Svea hovrätt* förklarat, att det syntes kunna starkt ifrågasättas, om sådan ändring nu borde genomföras. Till stöd för denna uppfattning har hovrätten uttalat följande:

Framhållas må särskilt att, på sätt kontrollstyrelsen i sin skrivelse även erinrat, dels särskilda straffskalor vid förekomsten av synnerligen mildrande omständigheter finnas upptagna i vissa andra rusdrycksförfattningar, dels ock en allmän översyn av straffbestämmelserna i dessa författningar i annat sammanhang är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Det torde även böra beaktas att, på grund av hänvisning i 10 § 1 mom. lagen den 20 juni 1924 med vissa bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin, brännvinstillverkningsförordningens nu ifrågavarande straffbestämmelser äro tillämpliga även vid upprepad förbrytelse mot nämnda paragraf, det vill säga vid upprepad befattning med olovligen tillverkat brännvin. Det i 30 § 1 mom. andra stycket brännvinstillverkningsförordningen för sådant fall stadgade minimistrafet, 50 dagsböter, synes, ehuru det gäller återfall, innefatta en onödigt hårdhet vid lindrigare art av olovlig befattning, särskilt om hänsyn tages till att strafflagens bestämmelser om återfallspreskription icke torde härvid vara tillämpliga. Även ur denna synpunkt lär det sålunda vara mindre lämpligt att i detta sammanhang vidtaga en fristående ändring i brännvinstillverkningsförordningens straffbestämmelser.

Under hänvisning till vad sålunda anförts har hovrätten avstyrkt ett genomförande av förslaget till ändring av straffbestämmelserna för olovlig brännvinstillverkning utan samband med en mera omfattande revision av straffskalorna på rusdrycksförfattningarnas område.

I 18 § 3 mom. *brännvinstillverkningsförordningen* stadgas för närvarande, att tillverkare skall tillhandahålla, bland annat, för kontrollen erforderliga målkärl och andra redskap samt att mättnings- och vägningsredskap skola vara vederbörligen justerade. Härtill har kontrollstyrelsen anmärkt följande:

Enligt 8 § andra stycket lagen den 11 maj 1934 (nr 162) om mått och vikt, vilken trädde i kraft den 1 juli 1935, gäller icke justeringstvång med avseende å mätning, som sker uti förvarings- eller transportredskap, i vilket den uppmätta varan förvaras eller levereras och som med avseende å rymden är märkt på visst i lagen angivet sätt. Då dylika av justeringsman vederbörligen märkta förvarings- och transportkärl sedan gammalt komma till användning inom brännvinshanteringen och då det givetvis icke varit avsett, att strängare krav i nämnda hänseende skola gälla i fråga om dylika kärl än vad som följer av lagen om mått och vikt, hade ovanberörda stadgande i 18 § 3 mom. *brännvinstillverkningsförordningen* måhända bort jämkas i samband med utfärdandet av sagda lag. Så har emellertid ej skett,

och då den bristande överensstämmelsen mellan de båda författningarna givit anledning till den missuppfattningen, att hinder skulle möta att använda erforderliga redskap av beskaffenhet att skola märkas i stället för justeras, synes en dylik jämkning nu lämpligen böra komma till stånd. Enär bestämmelserna i lagen om mått och vikt utan vidare äro tillämpliga på den i samband med den statliga kontrollen över brännvinstillverkningen erforderliga mätningen eller vägningen — med undantag dock beträffande i kungörelsen den 10 maj 1935 (nr 158) omförmäld kontrollapparat — synes den erforderliga jämkningen böra på så sätt vidtagas, att orden »skolande mätning- och vägningsredskap vara vederbörligen justerade» uteslutas ur 3 mom. Styrelsen får framhålla, att det torde vara uppenbart, att en dylik ändring icke får anses innebära någon befrielse för tillverkaren att alltjämt liksom hittills svara för att redskapen, i den mån så skall ske, bliva vederbörligen justerade eller märkta.

Mynt- och justeringsverket, som avgivit infordrat yttrande över kontrollstyrelsens nu berörda förslag, har däri tillstyrkt detsamma.

Lämpligheten av att beräkningsgrunderna för tillverkningskatten vid olovlig brännvinstillverkning nu bliva ändrade synes mig klart framgå av kontrollstyrelsens utredning om de nuvarande reglernas tillkomst och ursprungliga syfte och det i flera betydelsefulla hänseenden ändrade läge, som numera inträtt. Skatten bör sålunda även enligt min mening beräknas allenast till belopp motsvarande den tillverkningskatt, som undandragits statsverket, medan korrektivet mot den brottslighet, varom här är fråga, bör läggas i själva straffet. Till undvikande av alltför betungande krav på utredningens fullständighet, synes mig emellertid nödvändigt att, såsom kontrollstyrelsen jämväl förutsatt, principen för skattebeloppets fastställande kompletteras med en regel om visst minimibelopp, som alltid skall uttagas. I likhet med Svea hovrätt finner jag därvid statens fiskaliska intresse bliva tillräckligt tillgodosett, om den minimikvantitet, varå skatten skall beräknas, bestämmes till 50 liter av normalstyrka.

*Departements-
chefen.*

Därest nu berörda förslag genomföres, torde en skärpning av straffbestämmelserna väl kunna ifrågasättas. Såsom Svea hovrätt erinrat, är emellertid en allmän översyn av rusdrycksförfattningarnas straffbestämmelser under övervägande. I likhet med hovrätten anser jag, att kontrollstyrelsens förslag i nu ifrågavarande del bör upptagas i nämnda större sammanhang. Såsom kontrollstyrelsen uttalat, torde dock icke behovet av en överarbetning av straffbestämmelserna böra föranleda uppskov med frågan om tillverkningskattens beräkning.

Vad slutligen angår den ifrågasatta ändringen av 18 § 3 mom. brännvinstillverkningsförordningen till ernående av överensstämmelse med lagen om mått och vikt, har jag intet att erinra mot vad kontrollstyrelsen därutinnan föreslagit.

Föredraganden hemställer härefter, att upprättat förslag till *förordning om ändrad lydelse av 18 § 3 mom. och 30 § 3 mom. förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Kungl. Maj:ts proposition nr 175.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

G. MacDowall-Pihlström.
